

A PROJEKTMÓDSZER ÓVODAI ALKALMAZÁSÁNAK HÁTTÉRTÉNYEZŐI

BACKGROUND FACTORS OF USING PROJECT METHOD IN PRESCHOOL EDUCATION

Barabási Tünde, Görbe Ágnes Renáta

Abstract: This paper presents the background factors, which determine the preschool education practice in the matter of using the project method. As the actual curricula recommends the application of project based learning in the kindergarten, we focused in our research on the motivation of preschool teachers in the use of the method. We examine if the curricula has a compelling effect regarding the planning of educational activities, especially on the chosen method. During our research, we have made a survey among preschool education practitioners from Harghita and Covasna counties in order to see how and why they use the project method in their educational activities. The questionnaires also surveyed the impact of the recommendation of the new curricula in every-day learning activities. Our findings showed that the use of the method is most frequent among teachers who are in the top of their career, and less by mostly by those who are in the last decade of their work. In conclusions we have shown, that the recommendation of the actual curricula has an important impact on the educational practice of the kindergarten, and determine educational practitioners to try out the method, and as long-term effect to use it regularly.

Keywords: curricula of preschool education, project method, educational practice in kindergartens.

A romániai óvodai oktatás az elmúlt 25 évben rendkívül sok változáson ment keresztül: az óvodai oktatási rendszer változatosabbá válik (a különböző reformpedagógiai szemléletű alternatív programmal működő óvodák megjelenése az 1990-es évek elején), szerkezeti módosításokat valósítanak meg (az előkészítő csoport kiszakítása az óvodai oktatásból és az elemi oktatási ciklushoz való csatolása), ugyanakkor számos tartalmi változást (amelyek a jelenleg is érvényes tantervben rajzolódhatnak ki) is tapasztalunk.

E változássorozat egyik leglényegesebb eleme a 2008-ban közzétett új óvodai tanterv, amely a korai nevelés hatásaira összpontosítva fogalmazza meg céljait. A tanterv átdolgozásánál a szakemberek felismerték, és figyelembe vették, hogy a gyermek későbbi tanulási sikereit nagymértékben befolyásolják azok a hatások, amelyeknek a fejlődés korai szakaszaiban érik, ezért a korai nevelés hatékonyságára való összpontosítás a leghatékonyabb befektetést jelentheti a nevelés területén. A tanterv az óvodai fejlesztésben alapvetőnek tekinti a rendszerességet és folyamatosságot, a kiterjesztést minél tágabb tapasztalatok szerzésének irányába, a relevanciát, a differenciálást. Ennek megfelelően a fejlesztés koncepciójában a hagyományos fejlesztési területek átadják helyüket a tapasztalati területeknek, mint integrált kognitív mezőknek, biztosítva ezáltal a globális fejlesztés szemléletmódjának előtérbe kerülését és érvényesülését. A kerettanterv alkalmazásának ajánlásában azt olvashatjuk, hogy „Az ajánlott témák szerint a globális, integrált nevelés szemléletét alkalmazva, a tanterv **projektek (maximum 7 hét), tematikus hetek és tematikus napok** szerinti tanítást javasolja”. (Óvodai Tanterv, 2008, 8). Azt tapasztaljuk tehát, hogy a tanterv megreformálásakor a szakemberek figyelembe vették az oktatáselmélet aktuális fejlődési irányvonalait, és ennek következtében nyitottak az integrált óvodai tapasztalatszerzés/ nevelés megvalósíthatósága irányába, melynek gyakorlati kivitelezésében a projektmódszer, a komplex tevékenységek alkalmazása mutatkozik a járható útnak.

Elméleti háttér

A projekt módszer fogalmának körülhatárolása, illetve az alkalmazás óvodai oktatási területen mutatkozó előnyeinek kiemelése által értelmezési keretet kívánunk teremteni a kutatási probléma megvitatásához.

A projekt módszer egyértelműen a Dewey-féle reformpedagógia szemléletmódjának gyakorlati érvényesüléseként jelenik meg az óvodáskori személyiségfejlesztésben. A módszer lényege az, hogy a tanítási folyamat tudatos szervezése révén a pedagógusok megkülönböztetett figyelmet fordítanak arra, mi az, ami érdekli, ami motiválja a gyermeket. Így ő a feladatait saját kezdeményezésre, saját elképzelései, tervei szerint, saját felelősségére fogja teljesíteni (Kadocsa, 2006). *M. Nádasi Mária* (2010) a pedagógiai projektet úgy értelmezi, mint egyes komplex témák önálló tanulói tevékenységek által történő feldolgozását, ahol „mind a téma felvetése, mind a témával való foglalkozás a gyerekek valódi önállóságán alapul, a pedagógusok, szakértők szerepe ennek az önállóságnak a segítése”. Egy másik meghatározás szerint „a pedagógiai projekt esetében mindig valami komplex, összetett vállalkozásról van szó, valamiféle együttességről, sok különböző rész, részlet egységben látásáról és egységben kezeléséről. Méghozzá olyan vállalkozásról, amelynek a végén előáll valami, ami látható, megfogható, élvezhető, használható, ami noha a pedagógiai folyamatban jött létre, mégsem pusztán pedagógiai termék, mint pl. egy írásbeli dolgozat, egy megoldott matematikai példa vagy egy felelet, hanem valami valóságos dolog, aminek a pedagógiai folyamaton kívül is van értelme, mondhatnánk úgy is, hogy „életes” értelme van.” (Hortobágyi, 2002, 9).

Az általános meghatározások előterében, rendszerezve egyúttal a gyakorlatban érvényesülő pozitívumait is, a projekt módszer előnyeit az óvodai nevelés folyamatában, a következőkben ragadhatjuk meg (Bakó, 2008 alapján Barabási, 2010):

- A teljesség élményével ajándékozta meg az óvodás gyermeket
- Alkalmas a különböző élethelyzetekben felmerülő problémák megtapasztalására.
- A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, rendeződnek a műveltség tartalmak, ismeretek
- A közvetlen környezet szemléletes alapját adja a megismerési folyamatok fejlődésének – az érzékelésnek, az észlelésnek, a figyelemnek, az emlékezetnek, a gondolkodásnak, a képzeletnek stb. - és a gyermeki kísérletező igénynek
- Biztosítja az egyéni érdeklődés, az egyéni ütem, az önállóság és az öntevékenység lehetőségét, ami motiválóan hat a gyermekek téma iránti elkötelezettségére. Ezeket a motiváló hatásokat a pedagógus kihasználhatja a gyermeki önfejlődés inspirálására úgy, hogy eközben ő gyakran a háttérben maradhat
- A szabad önkifejezés lehetősége harmonikus lelki alkatot eredményez
- A szenzoros, perцепciós, pszichomotoros fejlődés elsőbbséget nyer a konkrét tapasztalás során
- A cselekvések hatékonyabban segítik a személyiség fejlődését, mintha a felnőttől származnának a feladathelyzetek
- Mindig tartalmaz választási lehetőséget, így jól hasznosítható az egyéni érdeklődés motiváló ereje
- Teret ad a váratlan módosításoknak, kiegészítéseknek, újonnan fellépő igényeknek.
- Támogatja az eltérő szükségletű gyermekeket, az eltérő tanulási stílusok érvényesülését

A projektek általi tanulásban egyidejűleg jelenhetnek meg tehát a konstruktív és a kooperatív tanulási sajátosságok, mintegy egymás pozitív jellemzőit erősítve (Barabási, 2009). Ez azt jelenti, hogy a felsorolt előnyök mellett lényeges kiemelni, hogy a gyermek tudásának építésében, a konstrukcióban nem magányosan van jelen, hiszen megjelenik a társ a projektek megvalósítási folyamatában, és így válik ez szociális konstrukcióvá, közös építkezésé. Ebben az építkezésben a gyermek számára társként jelenik meg a pedagógus és a kortársak mellett a szülő is. (Ebben tetten érhetjük a pedagógiai projektek nevelési háromszög – gyermek, pedagógus, szülő - csúcsait egységesítő, konvergencia alakító hatását is.) Körmöci Katalin (2004) szerint a projekt módszer óvodai alkalmazásának néhány más fontos előnye is kiemelhető. A világról alkotott képet nem boncolja szét, hanem egységes formában mutatja meg a gyermeknek, és a tapasztalatszerzés során végzett tevékenységeiben integrált

formában fejlődhetnek képességei, rendeződhetnek ismeretei. Összegezve elmondhatjuk, hogy mind lefolyását, mind jellemzőit tekintve a projektmódszer rendkívül „testhezálló” tanulásszervezési lehetőség az óvodai oktatásban. Ezt a tényt ismerik fel az oktatásfejlesztés szakemberei, amikor az óvodai tanterv koncepciójának alkalmazásához elsődlegesen javasolják érvényesítését.

A projektmódszer alkalmazásának vizsgálatára már több kutatást is szerveztek. Magyarországon elsőként *Hegedűs Gábor* és munkatársai vizsgálták 1994-ben majd 1997-ben a projektmódszer ismertségét négy megyében dolgozó tanítók körében. Ekkor a vizsgálati személyeknek még 10%-a sem vállalta fel a módszer ismerését, alkalmazását. 1998/1999-ben, *Falus Iván* által végzett vizsgálatban már sokkal kedvezőbb eredmények kerültek felszínre, ekkor ugyanis a megkérdezett tanárok 28%-a alkalmazta már a projektmódszert (Hegedűs, 2007). 2005-ben a budapesti Országos Közoktatási Intézet munkatársai vizsgálatából az derült ki, hogy a magyarországi iskolákban még 2005-ben is igen alacsony volt a projektmódszer használatának gyakorisága, az általános iskolák 46,8 százalékában egyáltalán nem fordult elő (Radnóti, 2008). Azt tapasztaljuk tehát, hogy egy-egy oktatási módszer ígéretes volta nem feltétlenül van összhangban az alkalmazási gyakorisággal. Ennek hátterében több tényezőt is fellelhetünk. A módszer alkalmazásának „előírása” egy módja lehet annak hogy a gyakorlatban elterjedjen? Kutatásunkban ezt a kérdést (is) igyekszünk megválaszolni.

Kutatási probléma

Ha összevetjük a projektmódszer legfőbb elveit, jellemzői, előnyeit az új óvodai tanterv által kitűzött feladatokkal, bátran állíthatjuk, hogy szerencsés módon a romániai óvodai tanterv a projektoktatásra alapozva újult meg. Követelményrendszerével, a komplex és integrált tevékenység típusok támogatásával mind azt hivatott alátámasztani, hogy a gyermek „megnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg” (Demény, 2010, 49.o), ezáltal biztosítva a feladatrendszer elemeinek egymással összeszővődő egyidejű megvalósulását. Erre alapozva elmondhatjuk, hogy az óvodai tevékenységek konkrét tervezése sem koncentrálódhat kizárólag egy megismerési területre, egyetlen cél megvalósításával, a követelményrendszer nem szedhető elemeire, hanem azokat átfogóan, egységükben átgondolva kell megterveznie az óvodapedagógusnak.

A projektmódszer óvodai nevelésben érvényesülő előnyeinek, illetve a tanterv ajánlásainak, előírásainak szerencsés találkozása biztosítja a lehetőséget az óvodapedagógusok számára a projektmódszer elfogadott keretek közti alkalmazására. Egyre több helyen kezdtek is hangoztatni a projektmódszer lehetőségeit, a kibővített óvodai program is arra bízta az óvodapedagógusokat, hogy bátran próbálják ki, ezen kívül módszertani körön, privát beszélgetések alkalmával, továbbképzőkön is sok minden elhangzott a módszer aktualitásáról, hatékonyságáról

Ennek ellenére az óvodapedagógusokkal folytatott informális diskurzusok során azt tapasztaltuk, hogy az óvodapedagógusok többsége csak félve vagy egyáltalán nem is nyúl a módszerhez. Felmerült a kérdés: mi lehet az oka ennek a nagymértékű tartózkodásnak, illetve továbbgondolva, milyen tényezők befolyásolják a projektmódszer óvodai alkalmazásának gyakoriságát? Milyen mértékben alkalmazzák az óvodapedagógusok a projektmódszert tudatos döntés és szakmai megfontolás alapján, illetve mennyiben tulajdonítható tantervi kényszernyomásnak az alkalmazása?

Hipotézisek

- Az óvodapedagógusok nagy többsége tantervi nyomásra alkalmazza a projektmódszert, bár ismeri ennek előnyeit
- A projektmódszert kevésbé alkalmazzák a sokévi rutinnal rendelkező óvodapedagógusok és a pályakezdők; a legnyitottabbak a módszer alkalmazása irányába azok a szakemberek, akik szakmai pályájuk közepénél tartanak.
- Azok az óvodapedagógusok, akik gyakran alkalmazzák a projektmódszert, leginkább a fejlesztési előnyök tudatosítása következtében teszik ezt.

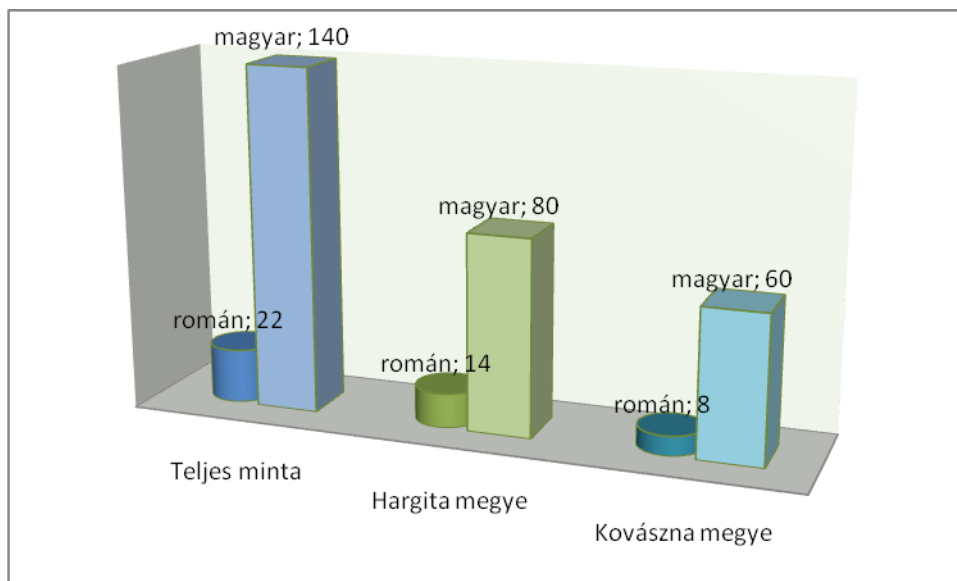
Kutatási módszerek, eszközök

A kutatás során a kérdőíves kikérdezésre alapozó ankét módszerét alkalmaztuk. Az alkalmazott kérdőív két részre tagolható: az első részben demográfiai adatok után kutató, a válaszadók személyére, munkahelyi adataira vonatkozó kérdések kaptak helyet (1-7 kérdés), a főrészen a konkrét kutatási problémára vonatkozó kérdések jelentek meg (8-15 kérdés).

A főrészt további három kérdéskör mentén csoportosítható. Az első kérdéskör a projekt módszer ismeretéhez, alkalmazásához illetve a módszer iránt tanúsított attitűdök méréséhez kapcsolódott. A módszer ismeretét párhuzamba helyeztük más, kooperativitáson alapuló módszerek ismeretével is. Az alkalmazási gyakoriságot egy ötfokú skálán mértük, ezt követően egy 7 fokú Likert-skálán a projekt módszerhez való viszonyulást vizsgáltuk. A főrészt második kérdéssorozata arra irányult, hogy az óvodai tanterv milyen mértékben befolyásolja a pedagógusok módszerhasználatát, illetve -ismeretét a projekt vonatkozásában. A főkérdések harmadik csoportjával a projekt módszer legfontosabb előnyeit és legnagyobb veszélyeit, nehézségeit térképeztük fel a pedagógusok véleményei alapján.

Kutatási minta és a vizsgálat menete

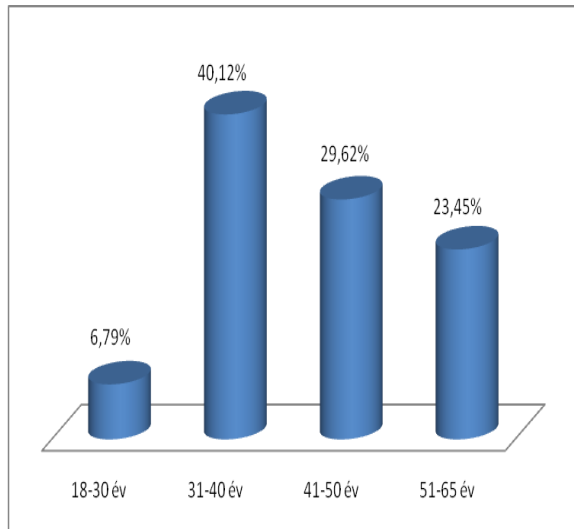
A vizsgálat alapsokaságát a Hargita és Kovászna megyei, román és magyar nemzetiségű, szakmailag aktív óvodapedagógusok alkotják, beleértve mindazokat, akik hagyományos és alternatív, normál programú vagy napközi otthonos óvodában tevékenykedtek a 2013 – 2014-es tanévben. Mindkét megyében 100-100 kérdőívet osztottunk szét, kitöltött formában 176 darabot kaptunk vissza került (94 darab Hargita megyéből és 68 darab Kovászna megyéből), de mindössze 162 bizonyult értékelhetőnek. Az 1. ábrán ismertetjük a minta összetételét, mindvégig kiemelve a két megyéből nyert részmintákat is.

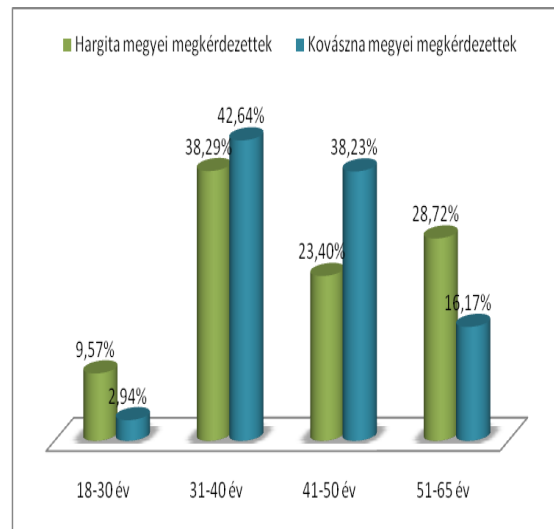
1. ábra: Nemzetiség szerinti megoszlás a teljes mintában

A fenti ábra mutatja, hogy összesen a két megyéből 162 (140 magyar és 22 román) óvodapedagógus a kutatási alany, tehát a megkérdezettek 86,42%-a magyar és 13,58%-a román anyanyelvű.

A 2. ábra a teljes minta életkor szerinti eloszlását mutatja. Látható, hogy a minta nagy részét a 31 és 50 év közötti pedagógusok képezik, ebből hangsúlyosan magas arányban (40,12%) vannak jelen a 31 és 40 év közötti óvodapedagógusok. A legkisebb arányban a 18 és 30 év közötti alanyok szerepelnek (6,79%).

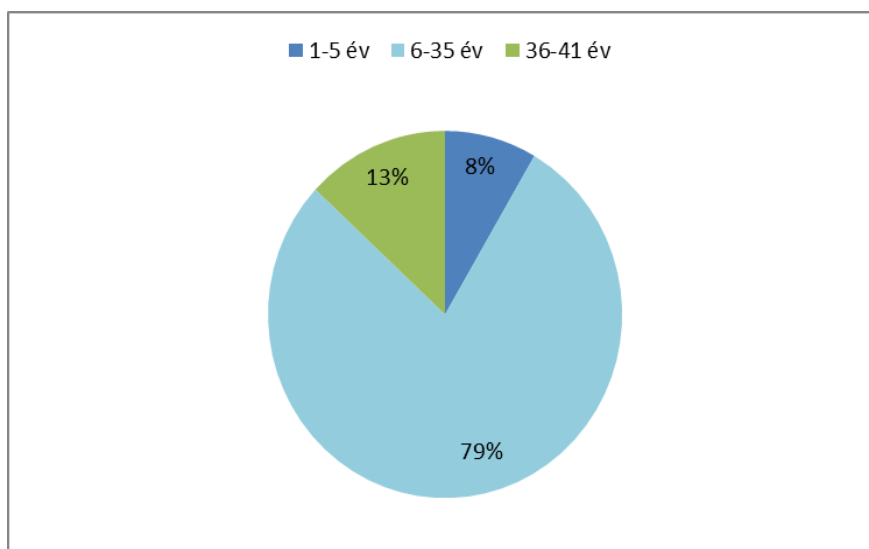
2. ábra: Életkor szerinti eloszlás a teljes mintában

3. ábra: Életkor szerinti eloszlás megyék szerinti bontásban

A 3. ábrából kitűnik, hogy mindkét részmintában túlnyomóan többségben vannak azok az alanyok, akiknek életkora 31 és 50 év között van, tehát az eredmények leginkább a szakmai aktivitásuk csúcspontján lévő óvodapedagógusok attitűdjét fogják tükrözni.

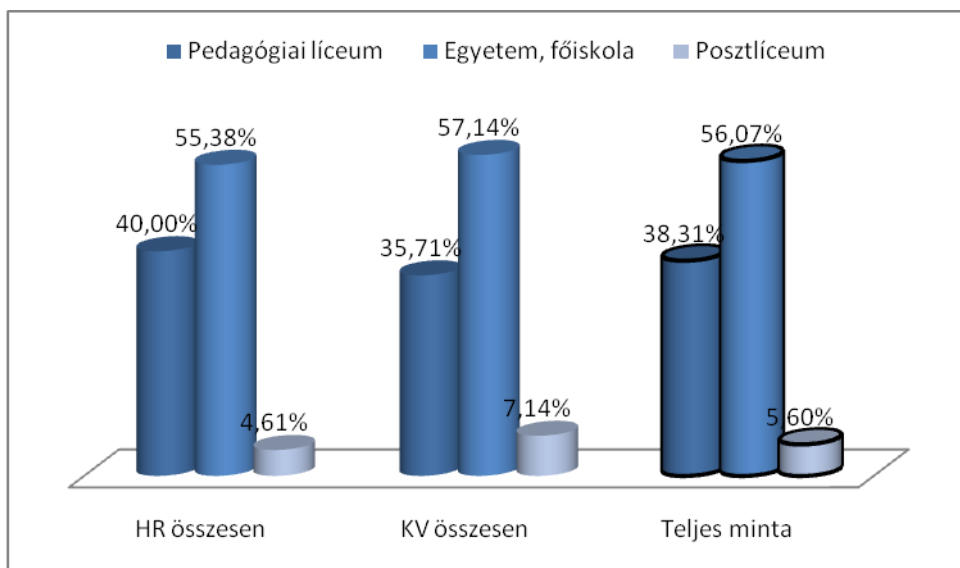
Az életkori szerinti megoszlás mellett fontosnak tartottuk az óvodai oktatási tapasztalat szempontjából is megvizsgálni a minta összetételét, előfordulnak ugyanis olyan alanyok is a megkérdezettek között, akik csak életpályájuk későbbi szakaszában kezdték aktivitásukat az oktatás területén.

4. ábra: Régiség szerinti megoszlás a minta egészében

Három kategóriát különítettünk el: a kezdő pedagógusok, a nyugdíj előtt álló pedagógusok, illetve a pályájuk aktív időszakába tartozó pedagógusok csoportja. A fenti ábra mutatja, hogy a vizsgált személyek tekintélyes hányada (79%) tart tanügyi pályája legaktívabb időszakában. Pályakezdők csak 8%-ban fordulnak elő a mintában, ezzel szemben a nyugdíj előtt álló pedagógusok 13%-al képviseltetik magukat (amint a 4. ábra láttatja).

Végzettség szerint a megkérdezetteket az alábbi három kategóriába soroltuk: pedagógiai líceumot végzettek, felsőfokú pedagógiai képzéssel rendelkezők, illetve pedagógia posztlíceumot végzettek.

5. ábra: Végzettség szerinti megoszlás megyék szerinti bontásban, valamint a teljes mintában

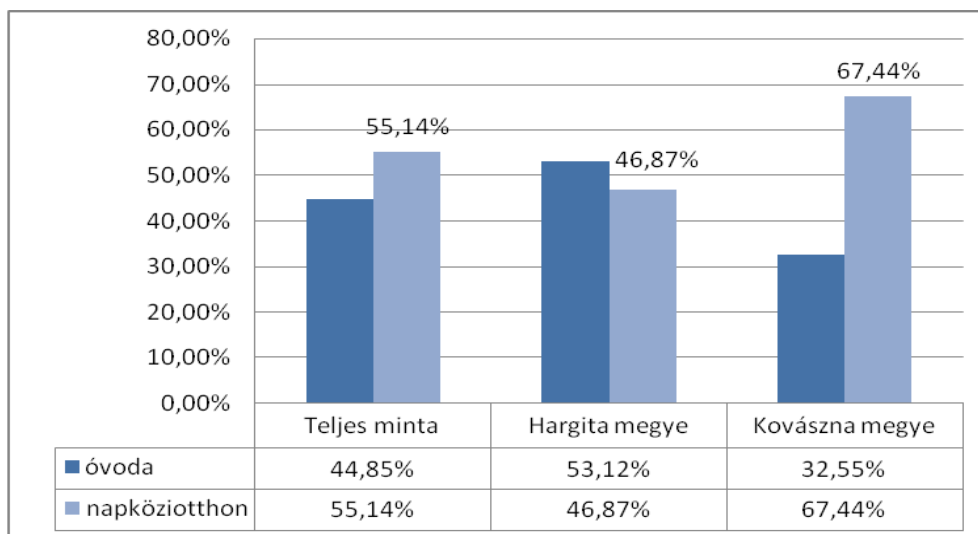
A válaszokból az derült ki, hogy a megkérdezettek több, mint fele (56,07%-a) felsőfokú pedagógiai képesítéssel rendelkezik, de nagy arányban, csaknem 40%-ban vannak azok az óvodapedagógusok is, akik középiskolai pedagógiai tanulmányokkal rendelkeznek. Elenyésző azoknak a száma, akik posztliceumi keretek közt szereztek szakképesítést (csupán 5,60% a teljes mintában). Mindez az 5. ábrán látható.

Az oktatási intézmény helyét illetően a kutatási minta alanyainak szinte kétharmada (63,55%) városon tevékenykedik, ez az arány a megyék szerinti megoszlásban sincs másképp, ugyanis mindkét részmintában meghaladja az 50 százalékot a városon dolgozó óvodapedagógusok száma. Az 1. táblázat tükrözi a százalékos megoszlást.

1. táblázat: A foglalkozás helye szerinti megoszlás a teljes mintában, illetve megyék szerint

Foglalkozás helye	Teljes minta	Hargita megye	Kovácsna megye
vidék	36,44%	42,18%	27,90%
város	63,55%	57,81%	72,09%

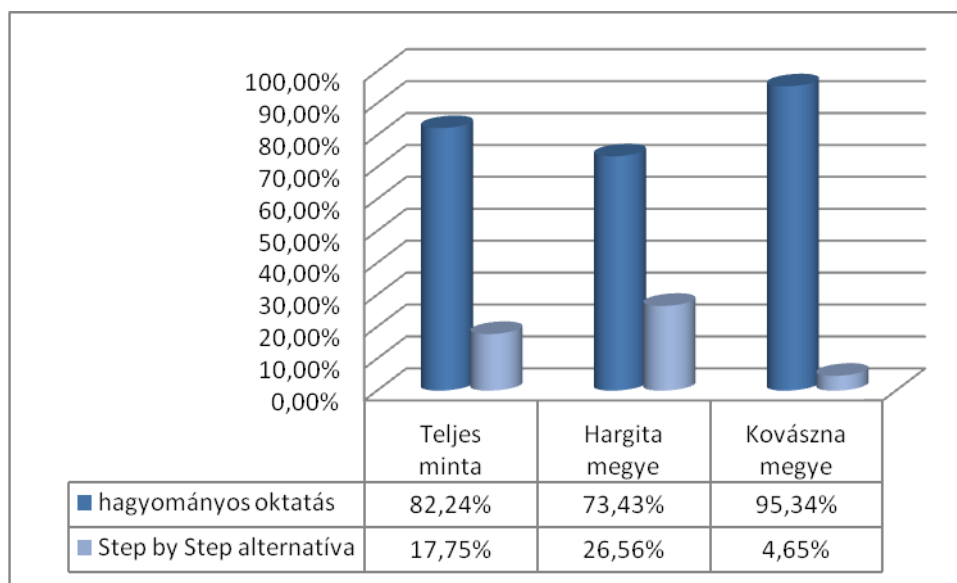
A minta összetétele aszerint, hogy milyen típusú intézményben dolgoznak az óvodapedagógusok, a következő képpen mutat – lásd 6. ábrát:

6. ábra: Foglalkoztató intézmény típusa szerinti eloszlás a teljes mintában, illetve megyék szerinti bontásban

Az adatok alapján elmondható, hogy a teljes minta fele (55,14%) napköziotthonos óvodában tevékenykedik, ez az arány a két megyében változóan alakul. Míg a Hargita megyében vett minta esetében szinte egyenlő arányban szerepelnek az óvodában és napköziotthonos óvodában dolgozó pedagógusok (53,12% - óvoda, 46,87% - napköziotthon), addig a Kovászna megyei mintában kétharmados többséggel vannak jelen azok az óvodapedagógusok, akik napköziotthonban vannak foglalkoztatva (67,44%). Ezt a változót azért tartottuk fontosnak, mivel úgy gondoljuk eltérő értéket mutathat a módszer alkalmazásának gyakorisága azoknál az óvodapedagógusoknál, akik váltótárral dolgoznak, szemben azokkal a pedagógusokkal, akik egymaguk vezetnek egy óvodai csoportot, sok esetben egyedüli pedagógusok az intézményükben.

A kutatásban azt is vizsgáltuk, hogy hagyományos oktatási program szerint dolgoznak, vagy valamelyik oktatási alternatívát alkalmazzák a megkérdezettek. A két vizsgált megyében használt oktatási alternatívák közül csupán a Step by Step programmal dolgozó pedagógusok fordulnak elő a mintában. A használt oktatási program szerinti csoportosítást a 7. ábra mutatja részletesen.

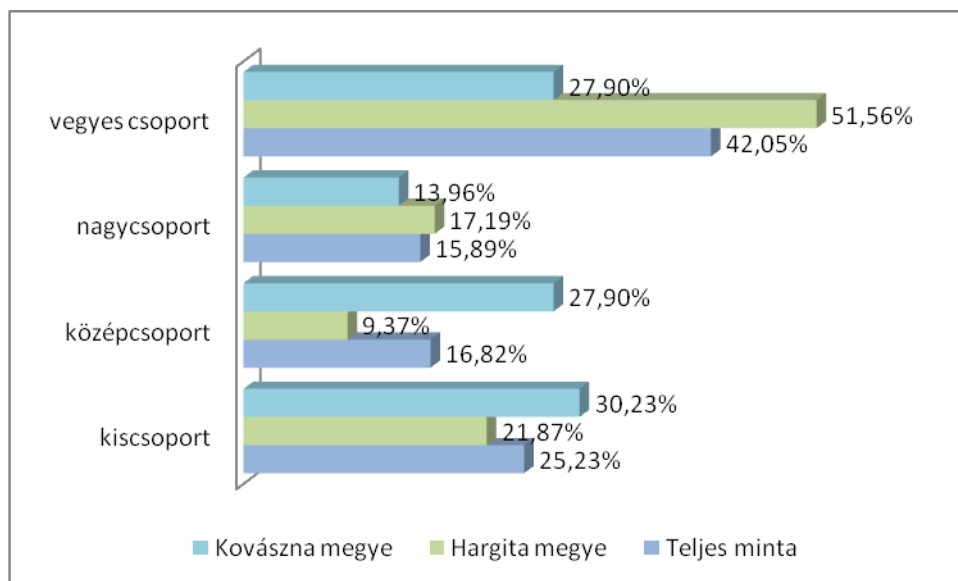
7. ábra: Az alkalmazott oktatási program szerinti eloszlás a teljes mintában és megyék szerinti bontásban

Mivel a Step by Step alternatíva már jóval azelőtt használta a projektmódszert, mint ahogy az óvodai tantervben módszertani javaslatként megjelent volna, úgy gondoljuk, hogy magasabb lesz a projektmódszert gyakran alkalmazók aránya az alternatív oktatásban dolgozóknál, mint a hagyományos programban foglalkoztatott pedagógusok körében.

A teljes mintában szinte fele arányban van a városi napköziben dolgozó pedagógusok száma (49,53%), szintén jelentős képviselete van a vidéki óvodáknak is (30,84%). Kisebb az aránya a városi óvodákban (14,02%), illetve a vidéki napköziben (5,60%) dolgozó pedagógusoknak.

Nagymértékben befolyásolhatja a pedagógusok viszonyulását a különféle tanulásszervezési módokhoz – így a projektmódszerhez is – az a körülmény, hogy milyen összetételű gyermekcsoporttal dolgoznak.

A 8. ábrán látható a megkérdezettek százalékos eloszlása aszerint, hogy homogén vagy heterogén csoportot vezetnek. A teljes mintában igen nagy számban (42,05%) vannak jelen azok az óvodapedagógusok, akik munkájukat vegyes csoportban végzik.

8. ábra: Homogén és heterogén szervezésű csoportokban dolgozó pedagógusok aránya a teljes mintában és megyék szerinti bontásban

A kutatás eredményei

A felmérésből kiderült, hogy a megkérdezettek szinte fele (43,40%) gyakran használja a projekt módszert, ugyanakkor, akik ritkábban használják, azok aránya összességében nagyobb a teljes mintában (56,59%). Az is elmondható a válaszok alapján, hogy meglehetősen kevesen vannak, akik soha nem alkalmazzák a módszert, arányuk még az egy százalékot sem éri el a kutatási mintában (0,94%). Szintén pozitív eredmény, hogy azok száma is alacsony, akik csak nagyon ritkán nyúlnak a módszerhez, előfordulási arányuk mindössze 9,43%, amint az a 2. táblázatból olvasható.

2. táblázat: A projekt módszer alkalmazásának gyakorisága százalékos megoszlásban

Évente 4-5 alkalommal, vagy ennél többször (5)	Évente 3-4 alkalommal (4)	Évente 2-3 alkalommal (3)	Évente 1-2 alkalommal (2)	Soha (1)
43,40%	25,47%	20,75%	9,43%	0,94%

Az alkalmazási arány mindkét megyében viszonylag magas, mind a magyar, mind a román pedagógusok körében (lásd 3. táblázatot). Az átlagok minden kategóriában a négyes érték körül mozognak, döntően sehol nem közelítik meg a legalacsonyabb értéket. Elmondható tehát, hogy a pedagógusok kellő gyakorisággal alkalmazzák az óvodai oktatásban a projekt módszert.

3. táblázat: A projekt módszer alkalmazásának átlagos gyakorisága

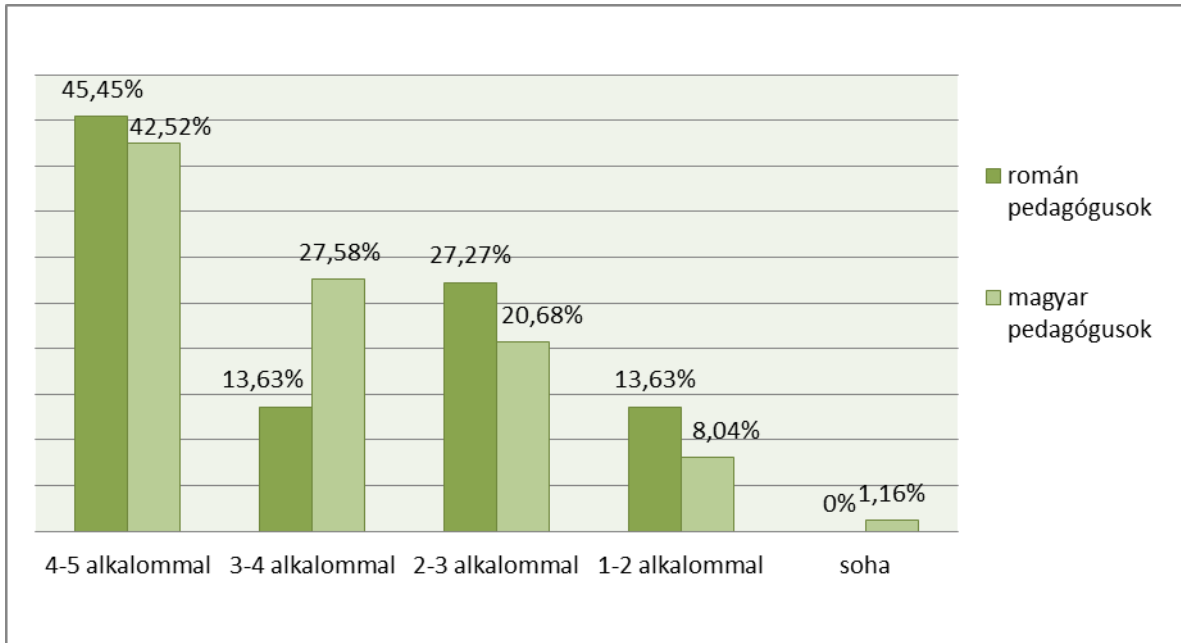
Teljes minta/részminták	Teljes minta	HR megye	KV megye
Magyar óvodapedagógusok	4,02	3,97	4,07
Román óvodapedagógusok	3,94	3,92	4
Összesen (magyar + román)	4	3,96	4,06

A módszer alkalmazásának gyakoriságát több változóval is összehasonlítottuk (9. ábra). Nemzetiségi megoszlás szerint a következő ábrán látható eredmények adódtak.

Számottevő különbségek nem mutatkoznak a román és magyar nyelvű pedagógusok módszerhasználati gyakorisága között, de általában elmondható, hogy a magyar pedagógusok körében többen vannak, akik csak nagyon ritkán vagy egyáltalán nem szerveznek projekteket. Ezt a mérést

érdeemes volna nagyobb számú mintán is elvégezni, hiszen a jelenlegi vizsgált sokaságban a román pedagógusok aránya jóval kisebb, mint a magyaroké, így egyértelmű, hogy az eredmények sem a valós helyzetet tükrözik.

9. ábra: A projektszervezés gyakorisága nemzetiségi eloszlás szerint

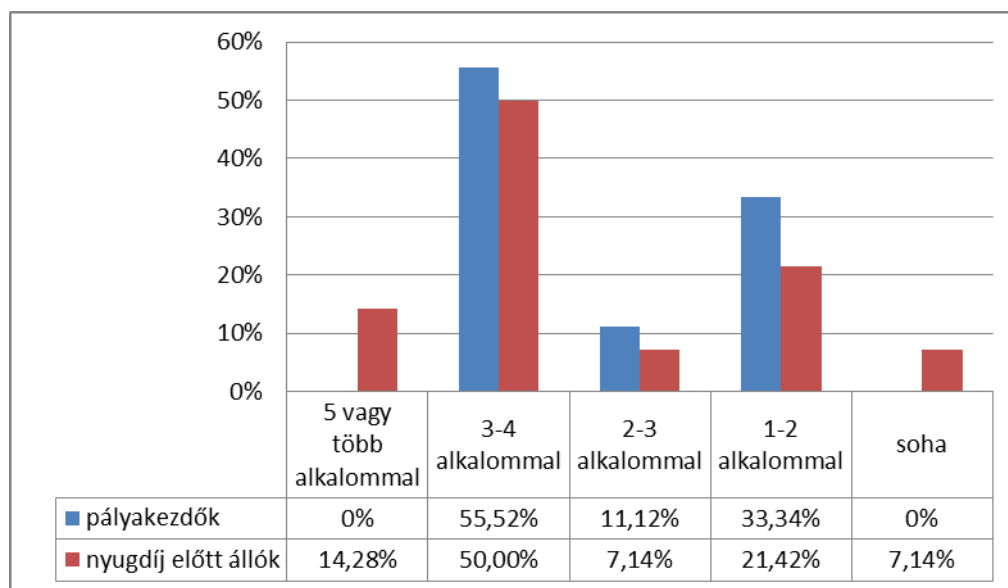
Összevetettük az eredményeket a pedagógusok végzettségi mutatójával is. Kiderült, hogy végzettség szempontjából a líceumi képzéssel rendelkezők élnek legtöbbször a módszerrel, a mintában szereplő középiskolai végzettséggel rendelkezők fele (48,78%) használja évente 4 vagy ennél több alkalommal a projektoktatás módszerét.

Szintén gyakrabban alkalmazzák a módszert azok a pedagógusok, akik vidéki intézményben dolgoznak, szemben a városban tevékenykedő pedagógusokkal. A mintában szereplő vidéken alkalmazott pedagógusok 48,71%-a évente 5 vagy ennél több alkalommal dolgozik projekttel, míg városban foglalkoztatott kollégáik 39,70%-a. Ennek többféle magyarázata is lehet. Egyrészt az a tény, hogy a városban működő óvodák/napközik nagyobb gyermeklétszámmal működő csoportokat tartanak fent, mint a vidéki intézmények, ez nagyban befolyásolhatja a pedagógusok módszerválasztási szokásait. Másrészt a vidéki környezetben könnyebben megvalósíthatónak tartom az óvodás gyermekek szintjére tervezett projekteket, hiszen itt rengeteg olyan körülmény is adott és könnyen elérhető, amelyek megteremtéséért a városi óvodapedagógusoknak jóval nagyobb erőfeszítéseket, több anyagi és emberi erőforrást kell befektetniük.

A válaszokból az is kiderült, hogy az óvodában dolgozók fele (50%) évente 5-nél több alkalommal szervez projektet, míg a napközi otthonokban foglalkoztatott pedagógusok csoportjában ez az arány csupán 37,28%. A felmérésekből az is látható továbbá, hogy nincs összefüggés a módszer használati gyakorisága és az alkalmazott oktatási program között, hiszen az eredmények azt mutatják, hogy ugyanolyan gyakorisággal használnak projektet a hagyományos programban dolgozók is, mint a Step by Step alternatívával működő csoportok vezetői.

A különböző szerveződésű csoportokat vezető pedagógusok esetében viszont már kimutatható némi eltérés. Legtöbbször a nagycsoportot vezető pedagógusok jelölték meg a nagyon gyakori alkalmazást (52,94%), ami azt jelzi, hogy ők bátrabban kísérleteznek a módszerrel a gyermekek életkori sajátosságaiból fakadóan. A kics csoportban dolgozó pedagógusok ritkábban szerveznek projekteket (33,03% alkalmazza gyakran). Ugyancsak kisebb gyakorisággal választják a projektmódszert a egyes csoportot vezető óvodapedagógusok, a mintában képviselt összlétszámuknak csak 37,77%-a alkalmazza nagyon gyakran. Az alkalmazás gyakoriságát megvizsgáltuk a pályakezdő és nyugdíj előtt álló pedagógusok körében is. A pályakezdő pedagógusok esetében senki nem alkalmazza nagyon

gyakran a módszert, ellenben a nyugdíj előtt álló pedagógusok kis hányada igen. Mindkét kategória esetében a legtöbben évente 3, esetleg 4 alkalommal szerveznek pedagógiai projektet, amint a 10. diagram is jelzi.

10. ábra: A pedagógiai projekt használati gyakorisága pályakezdőknél és nyugdíj előtt álló pedagógusoknál

A projekt módszerhez és alkalmazásához fűződő attitűdöt egy hétfokú Likert skálán mértük (ahol az 1- egyáltalán nem ért egyet, a 2-nagyrészt nem ért egyet, a 3-nem túlságosan ért egyet, a 4-közömbös, az 5-kis mértékben ért egyet, a 6-nagyrészt egyetért, a 7 pedig a teljes mértékben való egyetértő attitűd) az alábbi kijelentések segítségével (lásd 4. táblázat):

4. táblázat: A projektalkalmazáshoz fűződő attitűdök

Kijelentések	Átlagérték
1. A projekt módszer nem alkalmazható hatékonyan az óvodai oktatásban.	1,68
2. A projekt módszer használata több papírmunkát igényel, mint a hagyományos tervezés.	4,76
3. Az óvodai projektek kivitelezése sok anyagi költséggel jár.	4,16
4. A projektek előkészítése többletmunkát jelent a pedagógusnak.	5,45
5. A projekt semmivel sem nyújt többet a gyerekek számára, mint a hagyományos heti témák feldolgozása.	1,81
6. A projekt módszer életszerű szituációkat teremt, segítve ezzel a konkrét tapasztalatszerzést.	6,51
7. A projektek kivitelezése pozitívan befolyásolja a szülők – óvónők közti hatékony kapcsolatot.	6,46
8. A projekt csak egy divatos módszer, de nem hatékony.	1,72
9. A gyerekek a projekt során átfogó ismereteket, tapasztalatokat szereznek élőlényről/tárgyról/ jelenségekről, komplex fejlesztésre ad lehetőséget.	6,67
10. A projekt módszer elősegíti a gyerekekben a csapatszellem kialakulását.	6,57

Az eredmények alapján a megkérdezettek nagy többsége egyetért abban, hogy a projekt módszernek számos előnye van az óvodáskorú gyermekek személyiségének fejlesztésében, és az is kitűnik, hogy számottevőnek gondolják a hatását a család és az óvoda közti pozitív viszony megerősítésére nézve. A legnagyobb átlagos érték (6,67) annál a kijelentésnél fordul elő, hogy a projekt a gyermekek komplex fejlődését segíti elő.

Tételmondatonként elemezve az eredményeket, az alábbiakat fogalmazhatjuk meg:

- A teljes mintában csupán két százalék az előfordulási aránya azoknak, akik teljes mértékben egyetértenek azzal, hogy a projektmódszer nem alkalmazható hatékonyan az óvodai oktatásban. Az adatok tehát alátámasztják azt a feltételezésünket, hogy a szakmailag aktív pedagógusoknak jelentős része tisztában van a projektmódszer pozitív hatásaival.
- A projektmódszer adminisztrációs feladataihoz való viszonyulás már korántsem annyira egyértelmű, mint az előző esetben. A válaszok többsége (54%) az első két válaszlehetőség köré csoportosul, azaz nagyrészt vagy teljes mértékben értenek egyet a megkérdezettek az állítással. Enek is köszönhető a viszonylag magas átlagérték. Nem elhanyagolható ugyanakkor a másik pólus sem, hiszen a vizsgált személyek 14%-a gondolja azt, hogy a projektmódszer használata nem igényel több papírmunkát, mint a tervezés egyéb módozatai.
- Arra a kérdésre vonatkozóan, hogy sok anyagi költséggel jár-e a projektek kivitelezése, a megkérdezettek válaszainak átlaga 4,16 lett. Ez a mi esetünkben azt jelenti, hogy a hétfokú skálán mért vélemények átlagosan a skála közepén helyezkednek el, vagyis körülbelül ugyanannyian gondolják azt, hogy magas anyagi ráfordítás szükséges a projektek kivitelezéséhez, mint ahányan ennek az ellenkezőjét állítják.
- Magas azoknak az aránya, szerint plussz feladatok terhelik azt a pedagógust, aki projektoktatással foglalkozik. A megkérdezettek mindössze 20 százaléka gondolja úgy, hogy nem jár több munka a projekt előkészítésével, ezzel ellentétes véleményen van a teljes minta 80%-a, amelynek fele hangsúlyosan, teljes mértékben egyetért ezzel a kijelentéssel.
- A megkérdezett pedagógusok legnagyobb része egyetért abban, hogy a projektmódszer által létrehozott szituációk többet nyújtanak a gyerekek számára, mint a hagyományos, heti témákra való tervezés mentén megvalósuló témafeldolgozások. A kutatás alanyainak igen nagy része (90,41%-a) van azon a véleményen, hogy a projektek „tartalmasabbak” a szokványos témafeldolgozásnál, többletet nyújtanak a gyermekek számára, mint a hagyományos szervezési formák. Ez az eredmény is azt igazolja, hogy a pedagógusok elismerik a projektoktatás hatékonyságát.
- Szintén igen magas átlagérték mellett (6,46) tudatosítják az óvodapedagógusok, hogy a projekt alkalmazása a pedagógusoknak szülőkkel való kapcsolatát pozitívan befolyásolja, azaz a megkérdezettek többsége osztja azt a nézetet, miszerint pozitív erővel bír a projektmódszer a családokkal való kapcsolattartás megerősítésében.
- A 8. kijelentésre adott válaszok elemzéséből kiderült, hogy a megkérdezettek nem értenek egyet azzal, miszerint a projektmódszer nem hatékony, csupán divatos jellege miatt emlegetnék oly sokat a jelen kor oktatásában (1,72-es átlagérték mellett). Ez a tény arra enged következtetni, hogy a módszerhez való viszonyulás általában pozitív a pedagógusok részéről, még azok esetében is, akik nem vagy nem túl gyakran használják mindennapi oktató-nevelő munkájukban.
- Az leghatározottabb pozitív véleményt a projektmódszer komplex fejlesztést nyújtó jellegéről fogalmazták meg a válaszadók. Azt találtuk, hogy az óvodapedagógusok határozottan hisznek abban, miszerint a gyerekek a projektek során átfogó ismereteket, tapasztalatokat szereznek, ezáltal személyiségük komplex módon fejlődik. A vélemények átlaga ebben az esetben 6,67, vagyis több, mint 80% teljes mértékben egyetért ezzel az állítással.
- Hasonlóan a vélemények eloszlása a következő állítás esetében is, a vizsgált minta legnagyobb része (73%) teljes mértékben osztja azt a nézetet, miszerint a projektmódszer nagyban elősegíti a csapatszellem kialakulását a kisgyermekeknél. A jó csapatszellem rendkívül fontos tényező az optimális óvodai légkör létrejöttéhez, amely egyik alapfeltétele az általános teljesítmény növekedésének is.
- A két megyében az átlagértékek közt nem jelentkezik szembeötlő különbségek, ez azt jelenti, hogy mindkét megyében hozzávetőlegesen egyformán vélekednek a projektmódszerről.

Az is érdekelt, hogy a gyakorló pedagógusok véleménye szerint melyek a projektmódszer legfontosabb előnyei. Azt kértük a vizsgálati személyektől, hogy a felsorolt állítások közül hármát válasszanak ki. Az eredményeket az 5. táblázat tükrözi, abban a sorrendben, ahogyan a rangsor kialakult:

5. táblázat: A projektmódszer legfontosabb előnyei

A projektmódszer legfontosabb előnyei	Válaszok száma
Konkrét, hasznosítható, gyakorlati tudást nyújt, valóságos tanulási helyzeteket teremt	96
A gyerekeket saját kezdeményezésük vezeti, így a motiváció igen erős	83
Komplex fejlesztést biztosít	72
Előmozdítja a pedagógusok - szülők szakmai együttműködését	67
A gyerekek saját képességeiknek megfelelően tudnak részt venni egy-egy feladat megoldásában	50
Fejleszti a kooperációt	33
Fejleszti a kreativitást, önállóságot	30
Több óvodán kívüli tevékenységre ad alkalmat	24
Végtermék, produktum jön létre	20
Épít a gyerekek előzetes ismereteire, tapasztalataira	11

Kiderült tehát, hogy a legtöbben a módszer azon tulajdonságát tartják fontosnak, miszerint valóságos tanulási helyzetek során konkrét, hasznosítható tudást biztosít a gyerekek számára. Szintén fontos előnyként jelenik meg az, hogy a gyerekek motiváltsága belülről fakad, amely a teljesítmény növelését vonja maga után. Elenyésző fontosságú a projekt azon tulajdonsága, hogy produktum létrejöttét feltételezi, és ugyancsak kevesen voksoltak arra, hogy a módszer épít a gyerekek meglévő tapasztalataira.

Az előnyök fontossági sorrendje (a három legfontosabbnak vélt előny esetében) nem mutat változást akkor sem, ha csak a magas gyakorisággal alkalmazók körében vizsgáljuk a véleményeket.

Összegzésként elmondható tehát, hogy általában a pedagógusok a komplexitást, az interdiszciplinaritást tartják a projektmódszer legfontosabb pozitív tulajdonságának, amely arra enged következtetni, hogy a jelen kor óvodapedagógusai fontos szempontnak tartják a gyermekek személyiségének globális fejlesztését, és felismerték ezt a lehetőséget a projektmódszerben is.

A módszer előnyei mellett fontosnak tartottuk megvizsgálni a módszer hátrányairól, nehézségeiről alkotott véleményeket is. Hatos skálán mértem a véleményeket, ahol az 1 a legnagyobb nehézséget, a 6 a legkisebbet jelenti, az átlagolt válaszokat a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat: A projektmódszer nehézségei, veszélyei

A projektmódszer nehézségei, veszélyei	HR (átlag)	KV (átlag)	HR+KV (átlag)
Hosszabb tervezési fázist, több papírmunkát követel	2,63	2,77	2,69
Nagyobb anyag és eszközhasználat szükségeltetik, mint a hagyományos tevékenységek lebonyolításánál	2,79	3,1	2,91
A tevékenységekre megengedett idő esetenként túl kevés a megvalósításhoz	3,41	3,32	3,37
Újfajta gyerek-pedagógus viszonyt igényel, amelynek nehéz megfelelni	3,91	3,62	3,79
Nehezebben követhető, hogy minden gyerek részt vett-e a problémamegoldásban vagy a gyakorlatban	4,07	3,5	3,83
Nehezen illeszthető a szokásos szervezeti formák és keretek közé	4,06	4,62	4,29

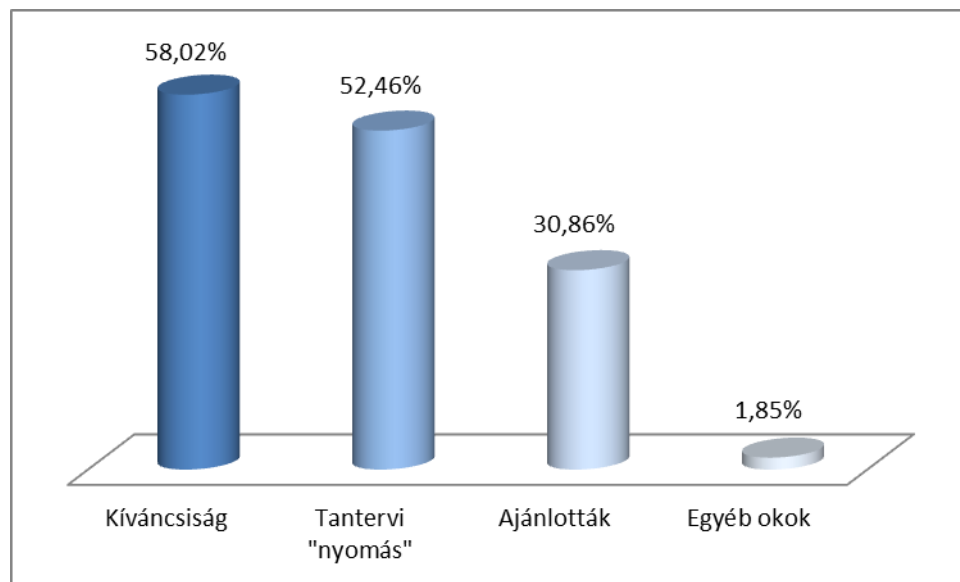
Kiderült, hogy a legtöbb pedagógus szerint a legnagyobb nehézséget a hosszú tervezési fázis és a sok adminisztrációs teendő jelenti a projektmódszer gyakorlati alkalmazásánál. Ugyanígy sokaknak az a véleménye, hogy nehézségnek számít a kiterjedt eszköz- és anyaghasználat, amely sok esetben a projektek feltétele. Ezzel szemben a pedagógusok nem tartják nehezen megvalósíthatónak a projekt beiktatását a szokásos óvodai szervezési formák közé.

A két megyében mért vélemények közti különbségek nem számottevőek. Nagyobb eltérés mutatkozik a gyerekek tevékenységének követése kapcsán. A Hargita megyei óvodapedagógusok szerint nem okoz akkora nehézséget nyomon követni a gyerekek aktivitását a projekt során, mint a Kovászna megyei megkérdezettek szerint, viszont ez utóbbi megye képviselői könnyebben össze tudják hangolni a projektet a szokásos szervezési keretekkel, mint Hargita megyei kollégáik.

Közepes nehézségű kihívást jelent a pedagógusoknak az újfajta pedagógusszerepnek való megfelelés. A nyugdíjas korhoz közel álló pedagógusok fele jelölte meg egyik nehézségként ezt a lehetőséget.

Személyes tapasztalatokra alapozva kockáztatjuk meg azt a kijelentést, hogy a 2008-as tantervi változtatások sok óvodapedagógust megingattak magabiztosságában. Sokakban, különösen a pályájuk végén lévő pedagógusokban felmerült a kétség, hogy megtartható-e bármi is a hagyományos óvodai módszerekből, tanulásszervezési formákból, be tudják-e illeszteni meglévő módszertani tudásukat a tanterv követelményeibe, meg tudnak-e felelni az elvárásoknak? Nem rendkívüli, és nem is elítélendő ez az idegenkedés, hiszen hosszú évekig teljes mértékben elfogadott és elegendő volt az a tudás és gyakorlati tapasztalat, amellyel oktató-nevelői feladataikat ellátták, és most egyszerre új kifejezések, új módszerek és teljesen újszerű javaslatok kerültek előtérbe, amivel sokan nem tudnak mit kezdeni. Néhányszor találkoztunk olyan idősebb pedagógussal is, aki törekedett arra, hogy a gyerekekkel való tevékenységébe új generációs módszertani elemeket ültessen be, de ezek a törekvések általában a próbálkozás szintjén maradtak.

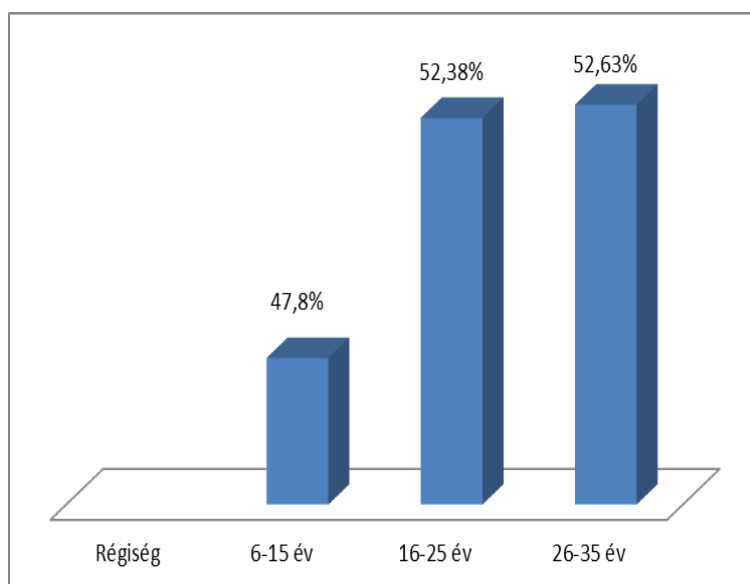
Mindezek alapján arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a személyes motiváció mellett milyen mértékben befolyásolja a tanterv a pedagógusok módszerhasználatát.

11. ábra: A projektmódszer kipróbálását motiváló tényezők

A megkérdezettek közül a legtöbben a belső motivációt, azaz a kíváncsiságot jelölték meg a válaszlehetőségek közül, ugyanakkor a pedagógusok fele (52,33%) a tantervi kényszert is megjelölte külső motiváló tényezőként, amint a 11. ábra jelzi. Az egyéb okoknál csupán három szerepel, ezek a következők: „kihívás volt”, „továbbképzőn találkozott a módszerrel és megszerette”, „tetszett”.

Továbbgondolva ezt a vonalat, azt is megvizsgáltuk, milyen összefüggés van a pedagógusok oktatási tapasztalata és a motiváció között. Érdekes eredményeket találtunk. Az derült ki ugyanis, hogy a mintában szereplő kezdő pedagógusok túlnyomórészt nem a tanterv javaslatára próbálták ki először a projektmódszert, hanem legtöbbször kíváncsiságból tette ezt. Csupán egyharmaduk jelölte meg a tantervet, mint befolyásoló tényezőt. Ezzel szemben arra vonatkozó feltételezésünk, miszerint a nyugdíj előtt álló pedagógusok többsége a tanterv nyomása alatt nyúlt a módszerhez, igaznak bizonyult, ugyanis a mintában szereplő 36 és 41 év közötti régiséggel rendelkezők szinte kétharmados többséggel (52,38%) jelölték meg ezt a választ. Ami a középső régiségkategóriát illeti, érdemesnek láttuk megvizsgálni szűkebb intervallumok szerint is az eredményeket, mivel úgy gondoltam, a 6 és a 35 év közötti kategóriába besoroltak válaszaik nem mutatják megfelelően árnyalva a különböző pályaszakaszokban lévő pedagógusok véleményét. Ezért a középső régiségkategóriát további 3 csoportra bontottuk, 10 éves intervallumok szerint.

12. ábra: A tantervi „kényszer” megjelenése régiség szerint

Jól látható a 12. ábrán, hogy a pályájuk csúcsán tartó pedagógusok döntését is nagymértékben befolyásolta az óvodai tanterv, hiszen minden kategóriában szinte 50 százalék azoknak az aránya, akik a projektmódszert ennek hatására próbálták ki. Megállapíthatjuk tehát, hogy az óvodai tanterv javaslata a projektmódszer használatára ebben az értelemben pozitív eredményeket hozott, hiszen rendkívül sok pedagógus ennek következtében kezdett kísérletezni a módszerrel. Másfelől viszont ez a hatás negatív hozadékkal is bírhat, hiszen ismert tény, hogy a külső motivációra épülő cselekvés közel sem annyira hatékony, mint a belső indítatáson alapuló tevékenységek.

Ezt mutatja az az eredmény is, amit a módszer használatának gyakoriságáról találtunk azok körében, akik a tantervi „kényszer” jelölték be motiváló tényezőként. Látható a 7. táblázatban, hogy a teljes mintához és a részmintákhoz viszonyítva is a legkisebb átlagos gyakorisággal (öt fokú skálán értelmezve) fordulnak a projektmódszerhez azok a pedagógusok, akik tantervi nyomás alatt próbálták ki a projekttel történő oktatást.

7. Táblázat: A projektmódszer átlagos alkalmazási gyakorisága a tantervi „kényszer” függvényében

Teljes minta/részminták	Teljes minta	HR megye	KV megye	Tantervi „kényszer”
Magyar óvodapedagógusok	4,02	3,97	4,07	
Román óvodapedagógusok	3,94	3,92	4	
Összesen (magyar + román)	4	3,96	4,06	3,89

Mindezek ellenére összességében nézve nem rossz a helyzet, hiszen a megkérdezett pedagógusok 67,90%-a évente legkevesebb 3 alkalommal szervez projektet. Ez az arány nem mondható alacsonynak, annál is inkább, hogy csupán hat év telt el azóta, mióta a projektmódszert széles körben kezdték javasolni minisztériumi kezdeményezésre.

Következtetések

Az óvoda világa színes, érdekes, gyermekközpontú, változatos, összetett, mindenre kiterjedő kell, hogy legyen. Az óvodapedagógusoknak keresniük kell azokat a lehetőségeket, amelyek által, ezt biztosítani lehet. Számos eszköz és módszer létezik, amelyek nagyszerű fenntartói lehetnek ennek a rugalmasságnak, a feladat az, hogy megtaláljuk azokat, amelyek gyermekközpontúak, megbízhatóak, hatékonyak.

Mindezekkel a jellemzőkkel rendelkezik a szakirodalom elemzése és az gyakorlati tapasztalatok szerint is a projektmódszer (Barabási, Demény, Stark, 2012). Aktualitását mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az óvodai tanterv is, ötvözve a hagyományos pedagógiát az alternatív pedagógiákkal a

gyermek globális fejlesztésére helyezte a legnagyobb hangsúlyt. Ennek következtében az utóbbi években a projektmódszer előtérbe került az óvodai gyakorlatban.

Az említett tényezők ismeretében kutatásunk eredményei alapján az alábbi összefüggést találtuk:

Az *első hipotézisünk* részben igazolódott, ugyanis azt láthatjuk az eredmények mentén, hogy az óvodapedagógusok tudatában vannak a módszer előnyeinek és ennek megfelelően az alkalmazás gyakorisága is viszonylag magas. Ugyanakkor az is egyértelművé vált, hogy nem feltétlenül az előnyök tudatosítása következtében kerül sor a módszer alkalmazására, hanem több esetben is a tantervi ajánlásnak meghatározó szerepe van az alkalmazásra-késztetésben. A megkérdezettek fele (52,46%) ugyanis saját bevallása szerint azért is kezdte alkalmazni a módszert, mert a megújult óvodai tanterv burkolt formában előírta. A tanterv eme hatását pozitívnak találjuk abban az értelemben, hogy e „kényszerűség” híján elképzelhetően kevesebben ismerkedtek volna meg a módszerrel. Másrészt negatív hatását is lehetnek a motiváció minőségének értelmében.

Második feltételezésünk arra vonatkozott, hogy a projektmódszert kevésbé alkalmazzák a sokévi rutinnal rendelkező óvodapedagógusok és a pályakezdeők; a legnyitottabbak a módszer alkalmazása irányába azok a szakemberek, akik szakmai pályájuk közepénél tartanak. Ez a hipotézis is csak részben igazolódott, hiszen a pályakezdő és idős óvodapedagógusok fele gyakran használja a projekt általi oktatást. A pályakezdő pedagógusok sokkal nagyobb mértékben tartózkodnak a projektek használatától, mint idősebb kollégáik, viszont e két kategória képviselői összességében nem túl gyakran alkalmazzák a projekttel történő oktatást. Véleményem szerint az idősebb pedagógusokat a tarsolyukban lévő rengeteg tapasztalat segíti hozzá ahhoz, hogy bátrabban kísérletezzenek az újak számító oktatási formával. Ezzel szemben a fiatal, pályakezdő pedagógusok esetében nehezebben található magyarázat erre a problémára, talán a pedagógusképző intézmények tehetnek annak érdekében többet, hogy magabiztosabban és nagyobb lendülettel vállalkozzanak a frissen végzett óvodapedagógusok a projektoktatásra. Leggyakrabban és leginkább rendszeresen valóban a pályájuk csúcán levő pedagógusok alkalmazzák a módszert.

A *harmadik hipotézisben* azt vetítettük előre, hogy azok óvodapedagógusok akik gyakran alkalmazzák a projektmódszert leginkább a fejlesztési előnyök tudatosítása következtében teszik. Ez a feltevésünk igazolódott: a projektmódszer előnyeinek tudatosítása nem csak azokra jellemző, akik nagyon gyakran alkalmazzák a módszert, hanem a teljes mintára átlagosan jellemző. Valóban, azok a pedagógusok, akik meglehetősen gyakran élnek a módszer nyújtotta lehetőségekkel, főként azért teszik, mert meggyőződésük, hogy a módszer interdiszciplináris jellegéből adódóan lényeges mértékben elősegíti a gyermekek személyiségének egészben történő fejlesztését. Az is kiderült, hogy ez a szempont nem csak azoknak a pedagógusoknak nagyon fontos, akik gyakran szerveznek projekteket, hanem általában a pedagógusok úgy vélik, hogy a projektek legfőbb erénye abban rejlik, hogy konkrét, hasznosítható tudást nyújtanak valóságos tanulási helyzetekben, ezáltal komplex fejlesztést téve lehetővé. Az a következtetés vonható le, hogy a projektmódszer kivívta magának a tiszteletet a pedagógusok körében, kétségtelen előnyei egyre inkább nyilvánvalóvá válnak, már csak azon kell munkálkodni, hogy méltó helyét elnyerje a pedagógiai gyakorlatban.

Összegezve elmondhatjuk tehát, hogy a két megyében vizsgált óvodapedagógusok körében, beleértve a román és a magyar nyelvű óvodapedagógusokat is, számottevő eltérések nem mutatkoznak a módszer használatának gyakoriságát illetően, valamint a projektszervezéshez fűződő attitűdökben sem.

Bízunk abban, hogy a pedagógusok felismerik a projektmódszer nyújtotta lehetőségeket, és segítségével megpróbálkoznak azon tudás egységes alakítására, amelyet a tantárgyakra bontott oktatás gyakorta szétszakít. Nem kell elvetni és megszüntetni a hagyományos pedagógiai módszereket, nem kívánja ezt tőlünk a projektpedagógia, eszközeivel mindössze kiegészíteni, teljesíteni, jobba tenni kívánja azokat. Élvezhető, különleges lesz tőle az óvodai együttlét úgy a gyerekek, mint a pedagógus számára. Éppen a hétköznapi helyzetek megteremtése által kölcsönöz a tanulási folyamatoknak a gyermekek számára „nem hétköznapi” formát.

Szakirodalom

Barabási Tünde (2009): *Gyermeki projektek – mint a levegő és a víz természeti jelenségekkel való szembesülés többszemléletű kerete*. In Fischer – Hegedűs (szerk.): *Természet és technika a gyermekkorban*. Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, pp. 109-127.

Barabási Tünde (2010): A projektmódszer elmélete és értelmezési/ alkalmazási változatai az óvodában és a kisiskolai fejlesztésben. *Erdélyi Pszichológiai Szemle*, 1/2010

Barabási Tünde, Demény Piroska, Stark Gabriella (2012): Módszertani támpontok a projektmódszer gyakorlati alkalmazásához. In: Barabási Tünde, Demény Piroska, Stark Gabriella: *Gyakorlatközelben. A projektmódszer óvodai alkalmazása*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.

Demény Piroska (2010): *Az óvodai nevelés új tantervének margójára*. URL: <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2010/tavasz/07.pdf> (Letöltés: 2014.08.05).

Hegedűs Gábor (2007): *A projektmódszer, a projektpedagógia Magyarországon. Történeti áttekintés*. URL: <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2007/osz/03.pdf> (Letöltés: 2014.06.18)

Hortobágyi Katalin (2002): *Projekt kézikönyv. Válogatás a hazai és külföldi projekt-irodalomból*. Iskolafejlesztési Alapítvány, Budapest

Ionescu, M., Balica M., Boca C., Cuciureanu M., Horga I. Velea S. (2003): *Situația actuală a învățământului preșcolar din România. Studiu de analiză*. București URL: http://www.unicef.org/romania/ro/situatia_invata_prescolar_Rom.pdf (Letöltés: 2013.11.14).

Kadocsa László (2006): *Az atipikus tanulás módszerek*. Nemzeti Felnőttképzési Intézet. Budapest. <http://mek.oszk.hu/06600/06655/06655.pdf> (Letöltés: 2015.12.17)

Körmöci Katalin (2004): *Projektmódszer az óvodában*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

M. Nádasi Mária (2010): *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. URL: http://tehetseg.hu/sites/default/files/06_kotet_net.pdf (Letöltés: 2014.06.29)

Radnóti Katalin (2008): *Milyen oktatási és értékelési módszereket alkalmaznak a pedagógusok?* URL: <http://www.ofi.hu/tudastar/hidak-tantargyak-kozott/milyen-oktatasi> (Letöltés: 2014.08.02.)

Szerzők

Barabási Tünde, Babes-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (Románia), Pedagógia és Alkalmazott Didaktikai Intézet. E-mail: tunde.barabasi@gmail.com

Görbe Ágnes-Renáta, Márton Áron Általános Iskola, Csíkszentdomokos (Hargita megye, Románia). E-mail: gorbeagnes@yahoo.com